(י) וַיֹּאמֶר הִנֵּה אָנֹכִי כֹּרֵת בְּרִית נֶגֶד כָּל־עַמְּךָ אֶעֱשֶׂה נִפְלָאֹת אֲשֶׁר לֹא־נִבְרְאוּ בְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הַגּוֹיִם וְרָאָה כָל־הָעָם אֲשֶׁר־אַתָּה בְקִרְבּוֹ אֶת־מַעֲשֵׂה יְהוָה כִּי־נוֹרָא הוּא אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּךְ:

י וַאֲמַר, הָא אֲנָא גָּזַר קְיָם, קֳדָם כָּל עַמָּךְ אַעֲבֵיד פְּרִישָׁן, דְּלָא אִתְבְּרִיאוּ בְּכָל אַרְעָא וּבְכָל עַמְמַיָּא; וְיִחְזֵי כָּל עַמָּא דְּאַתְּ בֵּינֵיהוֹן יָת עוּבְדָא דַּיְיָ, אֲרֵי דְּחִיל הוּא, דַּאֲנָא, עָבֵיד עִמָּךְ.

רש"י ◂ כּוֹרֵת בְּרִית: עַל זֹאת: אֶעֱשֶׂה נִפְלָאוֹת: לְ' וְנִפְלִינוּ שֶׁתִּהְיוּ מוּבְדָּלִים בָּזוֹ מִכָּל הָאוּמוֹת עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים שֶׁלֹּא תִּשְׁרֶה שְׁכִינָתִי עֲלֵיהֶם:

(יא) שְׁמָר־לְךָ אֵת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם הִנְנִי גֹרֵשׁ מִפָּנֶיךָ אֶת־הָאֱמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי:

יא טַר לָךְ יָת דַּאֲנָא, מְפַקְּדָךְ יוֹמָא דֵּין; הָאֲנָא מְתָרֵיךְ מִן קֳדָמָךְ, יָת אֱמוֹרָאֵי וּכְנַעֲנָאֵי, וְחִתָּאֵי וּפְרִזָּאֵי, וְחִוָּאֵי וִיבוּסָאֵי.

רש"י ◂ אֶת הָאֱמֹרִי וְגוֹ': ו' אוּמוֹת יֵשׁ כָּאן כִּי הַגִּרְגָּשִׁי עָמַד וּפָנָה מִפְּנֵיהֶם:

(יב) הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תִּכְרֹת בְּרִית לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָּא עָלֶיהָ פֶּן־יִהְיֶה לְמוֹקֵשׁ בְּקִרְבֶּךָ:

יב אִסְתְּמַר לָךְ, דִּלְמָא תִּגְזַר קְיָם לְיָתֵיב אַרְעָא, דְּאַתְּ, עָלֵיל עֲלַהּ: דִּלְמָא יְהֵי לְתַקְלָא, בֵּינָךְ.

(יג) כִּי אֶת־מִזְבְּחֹתָם תִּתֹּצוּן וְאֶת־מַצֵּבֹתָם תְּשַׁבֵּרוּן וְאֶת־אֲשֵׁרָיו תִּכְרֹתוּן:

יג אֲרֵי יָת אֵיגּוֹרֵיהוֹן תְּתָרְעוּן, וְיָת קָמָתְהוֹן תְּתַבְּרוּן; וְיָת אֲשֵׁירֵיהוֹן, תְּקַצּוּן.

רש"י ◂ אֲשֵׁרָיו: הוּא אִילָן שֶׁעוֹבְדִים אוֹתוֹ:

(יד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר כִּי יְהוָה קַנָּא שְׁמוֹ אֵל קַנָּא הוּא:

יד אֲרֵי לָא תִּסְגּוּד, לְטָעֲוָת עַמְמַיָּא: אֲרֵי יְיָ קַנָּא שְׁמֵיהּ, אֵל קַנָּא הוּא.

רש"י ◂ קַנָּא שְׁמוֹ: מְקַנֵּא לְהִפָּרַע וְאֵינוֹ מְוַתֵּר וְזֶהוּ כָּל לָשׁוֹן קִנְאָה אוֹחֵז בְּנִצְחוֹנוֹ וּפוֹרֵעַ מֵעוֹזְבָיו:

(טו) פֶּן־תִּכְרֹת בְּרִית לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ וְזָנוּ | אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם וְזָבְחוּ לֵאלֹהֵיהֶם וְקָרָא לְךָ וְאָכַלְתָּ מִזִּבְחוֹ:

טו דִּלְמָא תִּגְזַר קְיָם, לְיָתֵיב אַרְעָא; וְיִטְעוֹן בָּתַר טָעֲוָתְהוֹן, וְיִדַּבְּחוּן לְטָעֲוָתְהוֹן, וְיִקְרוֹן לָךְ, וְתֵיכוֹל מִדִּבְחֵיהוֹן.

רש"י ◂ וְאָכַלְתָּ מִזִّבְחוֹ: כַּסָּבוּר אַתָּה שֶׁאֵין עוֹנֶשׁ בַּאֲכִילָתוֹ וַאֲנִי מַעֲלֶה עָלֶיךָ כְּמוֹדֶה בַּעֲבוֹדָתוֹ שֶׁמִּתּוֹךְ כָּךְ אַתָּה בָּא וְלוֹקֵחַ מִבְּנוֹתָיו לְבָנֶיךָ:

(טז) וְלָקַחְתָּ מִבְּנֹתָיו לְבָנֶיךָ וְזָנוּ בְנֹתָיו אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן וְהִזְנוּ אֶת־בָּנֶיךָ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן:

טז וְתִסַּב מִבְּנָתְהוֹן, לִבְנָךְ; וְיִטְעוֹן בְּנָתְהוֹן, בָּתַר טָעֲוָתְהוֹן, וַיַטְעֵין יָת בְּנָךְ, בָּתַר טָעֲוָתְהוֹן.

(יז) אֱלֹהֵי מַסֵּכָה לֹא תַעֲשֶׂה־לָּךְ:

יז דַּחְלָן דְּמַתְּכָא, לָא תַעְבֵּיד לָךְ.

(יח) אֶת־חַג הַמַּצּוֹת תִּשְׁמֹר שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת אֲשֶׁר צִוִּיתִךָ לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ הָאָבִיב כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב יָצָאתָ מִמִּצְרָיִם:

יח יָת חַגָּא דְּפַטִּירַיָּא, תִּטַּר שִׁבְעָא יוֹמִין תֵּיכוֹל פַּטִּירָא דְּפַקִּידְתָּךְ, לִזְמַן יַרְחָא דַּאֲבִיבָא: אֲרֵי בְיַרְחָא דַּאֲבִיבָא, נְפַקְתָּא מִמִּצְרָיִם.

רש"י ◂ חֹדֶשׁ הָאָבִיב: חֹדֶשׁ הַבְּכוּר שֶׁהַתְּבוּאָה מִתְבַּכֶּרֶת בְּבִשּׁוּלָהּ:

(יט) כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם לִי וְכָל־מִקְנְךָ תִּזָּכָר פֶּטֶר שׁוֹר וָשֶׂה:

יט כָּל פְּתַח וַלְדָּא, דִּילִי הוּא; וְכָל בְּעִירָךְ דִּכְרִין תַּקְדִּישׁ, בְּכוֹר תּוֹר וְאִמַּר.

רש"י ◂ כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לִי: בָּאָדָם: וְכָל מִקְנְךָ תִּזָּכָר וְגוֹ': וְכָל מִקְנְךָ אֲשֶׁר תִּזָּכֵר בְּפֶטֶר שׁוֹר וָשֶׂה אֲשֶׁר יִפְטוֹר זָכָר אֶת רַחֲמָהּ.פֶּטֶר: לָשׁוֹן פְּתִיחָה וְכֵן פּוֹטֵר מַיִם רֵאשִׁית מָדוֹן. תְּי"ו שֶׁל תִּזָּכָר לָשׁוֹן נְקֵבָה הִיא מֻסָּב עַל הַיּוֹלֶדֶת:

(כ) וּפֶטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְאִם־לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ כֹּל בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּפְדֶּה וְלֹא־יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם:

כ וּבְכָרָא דְּחַמְרָא תִּפְרוֹק בְּאִמְּרָא, וְאִם לָא תִּפְרוֹק וְתִקְטֵיהּ; כֹּל בֻּכְרָא דִּבְנָךְ תִּפְרוֹק, וְלָא יִתַּחֲזוּן קֳדָמַי רֵיקָנִין.

רש"י ◂ וּפֶטֶר חֲמוֹר: וְלֹא שְׁאָר בְּהֵמָה טְמֵאָה: תִּפְדֶּה בְשֶׂה: נוֹתֵן שֶׂה לַכֹּהֵן וְהוּא חוֹלִין בְּיַד כֹּהֵן וּפֶטֶר חֲמוֹר מָתָר בַּעֲבוֹדָה לַבְּעָלִים: וַעֲרַפְתּוֹ: עוֹרְפוֹ בְּקוֹפִיץ הוּא הִפְסִיד מָמוֹן כֹּהֵן לְפִיכָךְ יוּפְסַד מָמוֹנוֹ: כָּל בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּפְדֶּה: חֲמִשָּׁה סְלָעִים פִּדְיוֹנוֹ קָצוּב שֶׁנֶּאֱמַר וּפְדוּיו מִבֶּן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה: וְלֹא יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם: לְפִי פְּשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא דָּבָר בִּפְנֵי עַצְמוֹ הוּא וְאֵינוֹ מֻסָּב עַל הַבְּכוֹר שֶׁאֵין בְּמִצְוַת בְּכוֹר רְאִיַּת פָּנִים אֶלָּא אַזְהָרָה אַחֶרֶת הִיא וּכְשֶׁתַּעֲלוּ לָרֶגֶל לִרְאוֹת לֹא יֵרָאוּ פָּנַי רֵיקָם מִצְוָה עֲלֵיכֶם לְהָבִיא עוֹלַת רְאִיַּת פָּנִים וּלְפִי מִדְרָשׁ בָּרַיְתָא מִקְרָא יֶתֶר הוּא וּמוּפְנֶה לִגְזֵרָה שָׁוָה לְלַמֵּד עַל הַעֲנָקָתוֹ שֶׁל עֶבֶד עִבְרִי שֶׁהוּא חֲמִשָּׁה סְלָעִים מִכָּל מִין וּמִין כְּפִדְיוֹן בְּכוֹר בְּמַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין:

(כא) שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבֹּת בֶּחָרִישׁ וּבַקָּצִיר תִּשְׁבֹּת:

כא שִׁתָּא יוֹמִין תִּפְלַח וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תְּנוּחַ; בִּזְרוּעָא וּבְחִצָּדָא, תְּנוּחַ.

רש"י ◂ בֶּחָרִישׁ וּבַקָּצִיר תִּשְׁבּוֹת: לָמָּה נִזְכַּר חָרִישׁ וְקָצִיר יֵשׁ מְרַבּוֹתֵינוּ אוֹמְרִים עַל חָרִישׁ שֶׁל עֶרֶב שְׁבִיעִית הַנִּכְנָס לִשְׁבִיעִית וְקָצִיר שֶׁל שְׁבִיעִית הַיּוֹצֵא לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית לְלַמֶּדְךָ שֶׁמּוֹסִיפִין מֵחוֹל עַל הַקֹּדֶשׁ וְכָךְ מַשְׁמָעוֹ שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבוֹד וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבּוֹת וַעֲבוֹדַת ו' הַיָּמִים שֶׁהִתַּרְתִּי לְךָ יֵשׁ שָׁנָה שֶׁהֶחָרִישׁ וְהַקָּצִיר אָסוּר וְאֵצ"ל חָרִישׁ וְקָצִיר שֶׁל שְׁבִיעִית שֶׁהֵרֵי כְּבָר נֶאֱמַר שָׁדֵךְ לֹא תִזְרָע וְגוֹ' וְיֵ"א שֶׁאֵינוֹ מְדַבֵּר אֶלָּא בְּשַׁבָּת וְחָרִישׁ וְקָצִיר שֶׁהֻזְכַּר בּוֹ לוֹמַר לְךָ מַה חָרִישׁ רְשׁוּת אַף קָצִיר רְשׁוּת יָצָא קָצִיר הָעוֹמֵר שֶׁהוּא מִצְוָה וְדוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת:

(כב) וְחַג שָׁבֻעֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ בִּכּוּרֵי קְצִיר חִטִּים וְחַג הָאָסִיף תְּקוּפַת הַשָּׁנָה:

כב וְחַגָּא דְּשָׁבוּעַיָּא תַּעֲבֵיד לָךְ, בִּכּוּרֵי חֲצַד חִטִּין; וְחַגָּא, דִּכְנָשָׁא בְּמִפְקַהּ, דְּשַׁתָּא.

רש"י ◂ בִּכּוּרֵי קְצִיר חִטִּים: שֶׁאַתָּה מֵבִיא בּוֹ שְׁתֵּי הַלֶּחֶם מִן הַחִטִּים.בִּכּוּרִים: שֶׁהִיא מִנְחָה רִאשׁוֹנָה הַבָּאָה מִן הֶחָדָשׁ שֶׁל חִטִּים לַמִּקְדָּשׁ כִּי מִנְחַת הָעוֹמֶר הַבָּא בַּפֶּסַח מִן הַשְּׂעוֹרִים הִיא: וְחַג הָאָסִיף: בִּזְמַן שֶׁאַתָּה אוֹסֵף תְּבוּאָתְךָ מִן הַשָּׂדֶה לְבֵית אֲסֻפָּה זוֹ לְ' הַכְנָסָה לַבַּיִת כְּמוֹ וַאֲסַפְתּוֹ אֶל תּוֹךְ בֵּיתֶךָ: תְּקוּפַת הַשָּׁנָה: שֶׁהִיא בַּחֲזָרַת הַשָּׁנָה בִּתְחִלַּת הַשָּׁנָה הַבָּאָה: תְּקוּפַת: לָשׁוֹן מְסִבָּה וְהַקָּפָה:

(כג) שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל־זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי הָאָדֹן | יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:

כג תְּלָת זִמְנִין, בְּשַׁתָּא יִתַּחֲזוּן, כָּל דְּכוּרָךְ, קֳדָם רִבּוֹן עָלְמָא יְיָ, אֱלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל.

רש"י ◂ כָּל זְכוּרְךָ: כָּל הַזְּכָרִים שֶׁבְּךָ הַרְבֵּה מִצְוֹת בַּתּוֹרָה נֶאֱמְרוּ וְנִכְפְּלוּ וְיֵשׁ מֵהֶם שָׁלֹשׁ פְּעָמִים וְאַרְבַּע לְחַיֵּב וְלַעֲנוֹשׁ עַל מִנְיָן לָאוִין שֶׁבָּהֶם וְעַל מִנְיָן עֲשֵׂה שֶׁבָּהֶם:

(כד) כִּי־אוֹרִישׁ גּוֹיִם מִפָّנֶיךָ וְהִרְחַבְתִּי אֶת־גְּבֻלֶךָ וְלֹא־יַחְמֹד אִישׁ אֶת־אַרְצְךָ בַּעֲלֹתְךָ לֵרָאוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה:

כד אֲרֵי אֶתְרֵיךְ עַמְמִין מִן קֳדָמָךְ, וְאַפְּתֵי יָת תְּחוּמָךְ; וְלָא יְחַמֵּד אֱנָשׁ, יָת אַרְעָךְ, בְּמִסְקָךְ לְאִתַּחֲזָאָה קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ, תְּלָת זִמְנִין בְּשַׁתָּא.

רש"י ◂ אוֹרִישׁ: כְּתַרְגּוּמוֹ אַתְרִיךְ וְכֵן הָחֵל רָשׁ וְכֵן וַיּוֹרֶשׁ אֶת הָאֱמוֹרִי ל' גֵּרוּשִׁין: וְהִרְחַבְתִּי אֶת גְּבֻלֶךָ: וְאַתָּה רָחוֹק מִבֵּית הַבְּחִירָה וְאֵינְךָ יָכוֹל לִרְאוֹת לְפָנַי תָּמִיד לְכָךְ אֲנִי קוֹבֵעַ לְךָ שָׁלֹשׁ רְגָלִים הַלָּלוּ:

(כה) לֹא־תִשְׁחַט עַל־חָמֵץ דַּם־זִבְחִי וְלֹא־יָלִין לַבֹּקֶר זֶבַח חַג הַפָּסַח:

כה לָא תִּכּוֹס עַל חֲמִיעַ, דַּם פִּסְחִי; וְלָא יְבִיתוּן לְצַפְרָא, תַּרְבֵּי נִכְסַת חַגָּא דְּפִסְחָא.

רש"י ◂ לֹא תִשְׁחָט וְגוֹ': לֹא תִשְׁחַט אֶת הַפֶּסַח וַעֲדַיִן חָמֵץ קַיָּם אַזְהָרָה לַשּׁוֹחֵט אוֹ לַזּוֹרֵק אוֹ לְאֶחָד מִבְּנֵי חֲבוּרָה: וְלֹא יָלִין: כְּתַרְגּוּמוֹ אֵין לִינָה מוּעֶלֶת בְּרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ וְאֵין לִינָה אֶלָּא בְּעַמּוּד הַשַּׁחַר: זֶבַח חַג הַפֶּסַח: אֲמוּרָיו. וּמִכָּאן אַתָּה לָמֵד לְכָל הֶקְטֵר חֲלָבִים וְאֵבָרִים:

(כו) רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא־תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ:

כו רֵישׁ, בִּכּוּרֵי אַרְעָךְ, תַּיְתֵי, לְבֵית מַקְדְּשָׁא דַּיְיָ אֱלָהָךְ; לָא תֵיכְלוּן בְּסַר, בַּחֲלַב.

רש"י ◂ רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ: מִשִּׁבְעַת הַמִּינִין הָאֲמוּרִים בִּשְׁבָח אַרְצְךָ אֶרֶץ חִטָּה וּשְׂעוֹרָה וְגֶפֶן וְגוֹ' וּדְבָשׁ הוּא דְּבַשׁ תְּמָרִים: לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי: אַזְהָרָה לְבָשָׂר וְחָלָב וּשְׁלֹשָׁה פְּעָמִים כָּתוּב בַּתּוֹרָה אֶ' לַאֲכִילָה וְאֶ' לְהַנָּאָה וְאֶ' לְאִסּוּר בִּשּׁוּל: גְּדִי: כָּל וָלָד רָךְ בְּמַשְׁמָע וְאַף עֵגֶל וָכֶבֶשׂ מִמַּה שֶׁהִצְרָךְ לְפָרֵשׁ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת גְּדִי עִזִּים לָמַדְתָּ שֶׁגְּדִי סְתָם כָּל יוֹנְקִים בְּמַשְׁמָע: בַּחֲלֵב אִמּוֹ: פְּרָט לְעוֹף שֶׁאֵין לוֹ חָלָב אִם שֶׁאֵין אִסּוּרוֹ מִהַ"ת אֶלָּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים:

(כז) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה כְּתָב־לְךָ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כִּי עַל־פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּרַתִּי אִתְּךָ בְּרִית וְאֶת־יִשְׂרָאֵל:

כז אֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה, כְּתַב לָךְ יָת פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין, דְּעַל פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין גְּזַרְתִּי עִמָּךְ וְעִם יִשְׂרָאֵל.

רש"י ◂ כְּתָב־לְךָ אֶת הַדְּבָרִים: לְמַדְתָּ שֶׁנִּתְּנוּ לְמֹשֶׁה בְּרוּבָּם וְכָתַב לְעַצְמוֹ אֶת הַמִּצְוֹת שֶׁנֶּאֱמְרוּ לוֹ מִפִּי הַגְּבוּרָה וְכָתַב לָהֶם אֶת הַתּוֹרָה וְאֶת הַמִّצְוָה: כִּי עַל־פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: לְפִי שֶׁנִּתְּנוּ לְמֹשֶׁה בְּרוּבָּם וְכָתַב לְעַצְמוֹ אֶת הַמִּצְוֹת שֶׁנֶּאֱמְרוּ לוֹ מִפִּי הַגְּבוּרָה וְכָתַב לָהֶם אֶת הַתּוֹרָה וְאֶת הַמִّצְוָה: כָּרַתִּי אִתְּךָ בְּרִית וְאֶת־יִשְׂרָאֵל: לְפִי שֶׁנִּתְּנוּ לְמֹשֶׁה בְּרוּבָּם וְכָתַב לְעַצְמוֹ אֶת הַמִּצְוֹת שֶׁנֶּאֱמְרוּ לוֹ מִפִּי הַגְּבוּרָה וְכָתַב לָהֶם אֶת הַתּוֹרָה וְאֶת הַמִّצְוָה: